

8. Рось З.П. Український джаз як культурологічна проблема / Зоряна Петрівна Рось // V культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї глобалізації цивілізації»: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 2007. – С. 258–262.
9. Седунова Л.М. О современных тенденциях развития общего музыкального образования / Л.М. Седунова // Музыка в школе – 2004. – № 1 – М. – С. 35–38.
10. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу / Володимир Симоненко – К. : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.

Стаття посвячена актуальній проблемі національної джазології – дослідженню особливостей розвитку сучасного естрадно-джазового освіти в Україні. На основі огляду функціонування музично-освітніх центрів різного рівня здійснено оцінку стану підготовки майбутніх українських джазово-естрадних виконавців і визначено основні проблеми національного джазового освіти.

Ключевые слова: естрадно-джазове освітання, естрадно-джазові навчальні центри, пропаганда джазового мистецтва, фестивали, видавництво.

This article is devoted an actual problem of national dzhazolohiyi – the study features of development of modern pop-jazz education in Ukraine. Has been carried out assessment of the state training future Ukrainian jazz-variety art performers based on the review of the functioning of music and educational centers of different levels. Defined main problems of national jazz education.

Key words: pop-jazz education, variety and jazz training centers, promotion of jazz art, festivals, ed jazz publications.

УДК 784.9(477):316.4.063.3/4

Ірина Бойко

АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ АКАДЕМІЧНИХ СПІВАКІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті зроблена спроба аналізу особливостей впливу сучасних євроінтеграційних процесів на професійну підготовку академічних співаків. Досліджуються пов'язані з цим напрямки та форми роботи вищих навчальних закладів мистецтва України. Визначено новітні підходи та технології навчання. Розглядається багатоаспектність роботи викладачів, спрямованої на фахову підготовку співаків в контексті вирішення завдань Болонської декларації.

Ключові слова: Болонський процес, академічний співак, євроінтеграція, вищі навчальні заклади мистецтва, професійна підготовка.

На початку ХХІ століття українське суспільство перебуває на шляху активізації й прискорення євроінтеграційних процесів. Відповідні перетворення відбуваються і усіх сферах суспільного життя, впливають, у тому числі, на розвиток культури та мистецтва.

Мистецтво академічного співу як важлива складова художньої культури також зазнає впливу нових культурних перетворень. Окремі напрямки підготовки академічних співаків в сучасних умовах вивчали В. Антонюк [1; 2], Н. Гребенюк [4], А. Даценко [5], Л. Довгань [6], М. Жишкович [7], А. Кулієва [11; 12], Н. Кравченко [9], В. Осипова [17], Т. Сіренко [19].

В. Антонюк вважає, що процеси культурного розвитку суттєво вплинули на загальносвітовий стан вокального мистецтва: «В останні десятиліття відбулось нівелювання національних шкіл і утворилась так звана «еталонна» манера оперно-академічного співу, представлена у творчості кращих світових вокалістів, серед яких чимало українців» [8, с. 3]. Ці кардинальні зміни позначились на завданнях навчального процесу. По-перше, академічний співак конкурентоспроможного рівня повинен мати звук, що відповідає загальносвітовій «еталонній» манері співу, володіти майстерністю виконання творів у різних музичних стилях, бути підготовленим до сольної та ансамблевої роботи в різних жанрах – опері, опереті, мюзиклах, концертних постановках. По-друге, в сучасних умовах робота викладачів спрямовується не тільки на оволодіння студентами суто професійними вокальними вміннями, а також на виховання яскравого артиста-особистості.

© Бойко І., 2014.

Приєднання України до Болонської угоди внесло зміни в саму організацію навчального процесу, спрямувало вітчизняну систему освіти на відповідність європейським стандартам, що спонукало до пошуків нових можливостей підвищення ефективності навчання. Все це внесло корективи у професійну підготовку академічних співаків у вищих навчальних закладах України.

Метою даної статті є спроба узагальнення перетворень, що відбуваються в підготовці академічних співаків у вищих навчальних закладах України під впливом євроінтеграційних процесів. При цьому також намагатимемось визначити основні напрямки роботи викладачів, які сприяють покращенню якості професійної підготовки співаків.

Незважаючи на те, що зараз академічне музичне мистецтво значно поступається в популярності «легким жанрам», бажаючих навчатися академічному співу чимало, і конкурси при вступі на навчання до вищих навчальних закладів досить високі.

Останнім часом суттєво збільшилась кількість вищих навчальних закладів (далі ВНЗ), де здійснюється підготовка академічних співаків. До традиційно музичних ВНЗ (музичні академії, інститути мистецтв) додалися гуманітарні ВНЗ немистецького профілю – університети, педагогічні університети.

Фахова підготовка академічних співаків в Україні здійснюється по напрямкам оперний співак, камерний співак, концертний виконавець. Існує денна, заочна форми навчання та екстернат. Вищі навчальні заклади України готують академічних співаків різних кваліфікаційних рівнів – бакалаврів, спеціалістів, магістрів. У Національній музичній академії ім. П. Чайковського існує підготовче відділення, у Донецькій державній музичній академії ім. С. Прокоф'єва є підготовчі курси для абітурієнтів. З переходом на ринкову систему навчання здійснюється на бюджетній або на контрактній основі.

У 2005 році Україна приєдналась до Болонського процесу і взяла на себе забор'язання щодо модернізації вітчизняної системи вищої освіти з метою створення єдиного освітнього, наукового і культурного європейського простору. Реформування усталеної десятиліттями вітчизняної системи вищої мистецької освіти, особливо музичної, не в усьому було підтримано фахівцями – діячами культури, викладачами, музикантами, науковцями. Особливе занепокоєння викликав перехід до двоступеневого рівня вищої освіти з введенням освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «магістр» та вимога ліквідації рівня «спеціаліст». На думку багатьох музикантів, «бакалавр» не може бути завершеною фазою вищої музичної освіти, тому є необхідним збереження кваліфікаційного рівня «спеціаліст» як традиційного для нашої освітньої системи. Наразі при підготовці фахівців мистецьких виконавських спеціальностей вдалося зберегти кваліфікаційний рівень «спеціаліст» [18].

Значну критику отримав перехід до модульно-рейтингової системи, яка не може бути об'єктивним варіантом оцінювання знань та вмінь студентів творчих спеціальностей.

З приєднанням України до Болонського процесу, необхідно було уникнути копіювання і формальної уніфікації вітчизняної системи вищої освіти, а нові перетворення здійснювати з врахуванням національних традицій та досягнень вітчизняної вищої школи [18].

З іншого боку, приєднання до Болонського процесу сприяло поширенню міжнародної співпраці вищих навчальних закладів у багатьох сферах – освітній, науковій, творчій. Мистецькими ВНЗ України проводиться сумісна робота з провідними європейськими музичними організаціями та навчальними закладами.

Національна музична академія України ім. П. Чайковського співпрацює з Європейською Асоціацією консерваторій, музичних академій та музичних шкіл (Assotiation Europenne des Conservatoires), європейською тематичною мережею «Поліфонія» («Te Polifonia») [18]. За останні роки було укладено угоди про співпрацю з музичними ВНЗ Італії, КНР, Польщі, Португалії, Нідерландів, Німеччини, США, Словаччини, Туреччини, Франції.

Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка має відповідні угоди з Варшавською музичною академією та з музичними ВНЗ Швейцарії, Чехії, Австрії, КНР, співпрацює з австрійським товариством «Моцартеум». Сумісно з консульствами Польщі та Австрії, академією створені «Шопеновське товариство» та «Моцартівське товариство».

Донецька державна музична академія ім. С. Прокоф'єва співпрацює з музичними ВНЗ Німеччини, Польщі, Чехії.

Харківський національний університет мистецтв ім. І. Котляревського співпрацює з музичними ВНЗ Італії, Німеччини, США, Швейцарії, Фінляндії.

Луганська державна академія культури і мистецтв проводить сумісну роботу з Брюссельською королівською консерваторією (Бельгія) та Гуманітарно-Економічною академією (м. Лодзь, Польща).

Серед форм міжнародного співробітництва особливе значення у професійній підготовці академічних співаків належить майстер-класам, на яких видатні вокалісти світу передають студентам свої знання та творчий досвід. За останні роки у ВНЗ України провели майстер-класи співаки з різних країн. У Харківському національному університеті мистецтв ім. І. Котляревського відбулись майстер-класи співаків з Великобританії – Майкла Беллома і Карен Радкліфф, та співачки з Німеччини – Ребеккі Мартін. У Львівській національній музичній академії ім. М. Лисенка – співака з Польщі Є. Артиша та співачки з Німеччини У. Шонгальс; координатора Міжнародної Асоціації педагогів співу, професора з США Марвіна Кінзі. У Дніпропетровській консерваторії ім. М. Глінки провела майстер-клас співачка з Бельгії Мартін Рейнерс.

У Національній музичній академії України ім. П. Чайковського відбулась зустріч з президентом Академії театру «Ля Скала» Пьєром Андреа Шеваллардом та директором італійського інституту культури в Україні, професором Ніколоу Франко Баллоні.

У ВНЗ України відбуваються майстер-класи видатних вітчизняних співаків, які успішно працюють на кращих сценах світу. У Національній музичній академії України ім. П. Чайковського був проведений майстер-клас відомого українського співака А. Кочерги, у Дніпропетровській консерваторії ім. М. Глінки – майстер-клас співака і викладача А. Гусєва, який працює у музичній академії Форо Буонапарте в Мілані.

Одним з боків євроінтеграційних процесів є поширення міжнародних творчих зв'язків і культурного обміну, розроблення сумісних мистецьких проектів. ВНЗ мистецтва України стають організаторами фестивалів, концертів, у тому числі міжнародних, які стають важливими творчими формами виховання артиста-співака. Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки проводить Всеукраїнський фестиваль вокального мистецтва ім. Б. Гмирі та фестиваль «Молоді таланти Дніпропетровської консерваторії – для молоді міста». За підтримки посольства Німеччини у Харківському національному університеті мистецтв ім. І. Котляревського відбувається міжнародний фестиваль «Харківські музичні Асамблеї». У Національній музичній академії України був проведений фестиваль «Vivat Akademia», присвячений 100-річчю навчального закладу. До всіх заходів обов'язково залучаються студенти вокальних факультетів.

Як додатковий чинник творчого зростання майбутніх вокалістів, ВНЗ мистецтва засновують вокальні конкурси, у тому числі міжнародного рівня. Донецька державна музична академія проводить конкурс молодих вокалістів «Солов'иний ярмарок» ім. А. Солов'яненка та форум сучасного музичного мистецтва «Donbas Modern Music Art», Одеська національна музична академія – міжнародний конкурс вокалістів пам'яті А. Нежданової, Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка – Всеукраїнський конкурс молодих вокалістів ім. Т. Терен-Юськіва. Перемоги на вокальних конкурсах надають студентам додаткові переваги для майбутнього працевлаштування.

Існує інша сторона – найкращі українські співаки, маючи яскраву голосову природу та отримавши освіту у вітчизняних навчальних закладах, масово виїжджають працювати за кордон. Складається ситуація, що ВНЗ України готують співаків для європейських сцен. Закордоном співають О. Безсмертна, О. Дика, М. Жехович, Н. Ковальова, Г. Кукліна, З. Кушплер, Ю. Миненко, О. Ситницька, С. Слив'ячук, О. Притулюк, С. Соловей, М. Талаба, С. Шунтар, А. Яровая та багато інших. Працюючи в умовах західноєвропейської культури, вітчизняні співаки вдосконалюються професійно, набувають досвіду, та тим самим збагачують національну вокальну школу і впливають на розвиток академічного вокального мистецтва в Україні.

За останні десять років спостерігається зростання дослідницького інтересу до традицій провідних європейських вокальних шкіл. Це пояснюється також тим, що значний обсяг у репертуарі співаків мають твори західноєвропейських композиторів. У відповідності до сучасних професійних вимог, твори виконуються мовою оригіналу. Робота над музикою італійських, німецьких, англійських, французьких композиторів вимагає володіння мовами, знання стилевих особливостей та традицій виконання. Педагоги-вокалісти Л. Довгань [6], А. Кулієва [12] в своїх роботах звертаються до вивчення італійських і німецьких співочих традицій. В. Осипова [17] в своїй педагогічній практиці використовує традиції «німецького вокального інструменталізму», англійської «пластики мімічних установок», та італійської школи, яка і зараз, на її думку, суттєво впливає на розвиток вокального мистецтва: «...і в часи Глінки, і в наш час італійська база оперного співу так або інакше осмислюється і визначає суттєві моменти співацької освіти» [17, с. 187].

Більшість майбутніх співаків починають професійно навчатись співу у дорослому віці, коли вже відбулись мутаційні процеси з голосом – у 18–20 років. В зв'язку з тим, що голосові дані є вирішальним критерієм відбору на вступних іспитах у вокалістів, на перший курс попадають студенти з різним рівнем попередньої музичної підготовки. Тому викладачі стикаються з багатьма проблемами у студентів-першокурсників – низьким рівнем музичного мислення, недостатньо вільним володінням музичним інструментом, нестачею музично-виконавської та загальної культури. Викладачами проводиться пошук нових методів та форм вирішення існуючих проблем з метою підвищення ефективності навчального процесу.

Наприклад, М. Жишкович в роботі зі співаками-початківцями першочерговим завданням вважає розвиток голосового апарату. В своїй роботі вона використовує наступні методи: метод активізації сенсорно-слухових зв'язків, активізації голосових складок, активізації співацького дихання, локалізації вокальних відчуттів, згладжування тембральних контрастів, метод просторових уявлень [7, с. 159–160].

Для вирішення сукупності професійних вокальних завдань, Т. Сіренко пропонує використовувати наступні методи: пояснення і показ, концентричний метод, фонетичний, вокально-технічний, художньо-виконавський, методи «уявного, або внутрішнього» співу, запам'ятовування звукового еталону, метод порівнювального аналізу вокального навчання [19].

В сучасних умовах робота викладачів спрямовується не тільки на оволодіння студентами суто професійними навиками співу. Головним завданням для викладачів стає виховання яскравої артистичної індивідуальності. Н. Гребенюк вважає, що: «Чим визначніше особистість співака, тим цікавішою є його робота на оперній і камерній сцені, а чим досконаліше володіння вокальною професією, тим ширші його можливості до самостійної творчості» [4, с. 226].

Ю. Ляшенко розроблені методичні підходи для оволодіння навичками ансамблевого співу та сумісного музикування вокалістів, без яких неможлива сценічна діяльність співака [14].

Значну роль в успішній підготовці вокалістів відіграє вірно підібраний репертуар, що відповідає завданням навчання та враховує індивідуальні особливості студента. Спочатку студенти виховуються на класиці, а над творами сучасних авторів працюють на старших курсах навчання. Репертуар охоплює твори різних стилів, напрямів, історичних періодів.

При роботі над музикою різних стилів відпрацьовуються відповідні прийоми вокальної техніки. Наприклад, Н. Кравченко розробила комплексну систему підготовки співаків до виконання старовинної музики. В процесі підготовки співак повинен навчитись користуватись тембрами, багатьма артикуляційними прийомами, різними засобами співу численних музичних прикрас, що характерні для старовинної музики [9].

У професійному зростанні майбутніх співаків важливу роль відіграють виступи на сцені. Студенти-вокалісти беруть участь у концертах, що відбуваються в школах, культурних центрах при представництвах іноземних держав, музеях, будинках культури, а на старших курсах навчання, з набуттям сценічного досвіду – на сценах філармоній і театрів. ВНЗ мистецтва готують вокалістів переважно до роботи на сценах театрів і концертних залів, та недостатньо уваги приділяють підготовці академічних співаків до роботи з мікрофоном на відкритих концертних майданчиках.

Серед питань виховання співаків, які обов'язково мають бути вирішені в процесі підготовки студентів до професійної сценічної діяльності, Л. Довгань вважає подолання надмірного хвилювання, спроможність до колективної творчості та пристосування до особливого режиму життя і роботи [6]. Підготовка майбутнього вокаліста-соліста має відбуватись поступово, в поєднанні технічного та художнього розвитку. На старших курсах навчання вокалістів спрямовується на виховання бажання і вміння самостійно працювати та постійно вдосконалювати свою виконавську майстерність.

Актуальною вокально-педагогічною проблемою є культура вокально-педагогічного спілкування та культура мовлення студентів. Особливо гостро вона відчувається в роботі з іноземними студентами. У ВНЗ України навчаються співу студенти з багатьох країн світу. Для більшості з них виникає проблема подолання мовного бар'єру та адаптації до умов іншої культури. Кілька досліджень з даної проблематики було зроблено В. Антонюк. В цьому контексті вона пише про особливості вокально-педагогічної роботи зі студентами з Китаю. В умовах поширення міжнародних зв'язків, вона також вважає актуальним завданням виховання соціокультурної толерантності [1].

Серед невирішених проблем у ВНЗ України залишається питання викладання навчальних дисциплін державною мовою. Якщо лекції проводяться переважно українською мовою, то з навчанням на індивідуальних заняттях існує мовна проблема.

Також потребує узгодженості вокальна термінологія українською мовою. Наприклад, в наукових працях можна зустріти різні назви органу звукоутворення – «голосниці», «голосівки», «голосові зв'язки». Для уникнення непорозумінь слід остаточно визначитись з назвою.

Вокалісти-викладачі відчують нестачу сучасних підручників українською мовою і обмеження кількості сучасної методичної вокальної літератури. Поступово ситуація виправляється. У 2007 році в Києві вийшов підручник В. Антонюк «Вокальна педагогіка (сольний спів)». Створюються нові форми навчальної роботи, які використовують новітні інформаційні технології, що сприяють підвищенню якості навчання. Наприклад, у Харківському національному університеті мистецтв ім. І. Котляревського використовується нова форма навчальної роботи – відео-посібник з коментарем «Вокальна школа Людмили Цуркан – заслуженого діяча мистецтв України, професора Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського», що містить тринадцять годин записів.

Покращення професійної підготовки академічних співаків здійснюється з опорою на сучасні наукові досягнення. Проводяться науково-практичні конференції, у тому числі міжнародного рівня з спеціалізованих проблем вокального мистецтва: «Вокальне мистецтво: історія і сучасність», «Камерно-вокальна творчість в історичній ретроспективі» (Львівська національна музична академія ім. М. Лисенка), міжнародна науково-практична конференція «Оперні реформи минулого та сучасність», науково-практична конференція «Вокальне та інструментально-духовне мистецтво» (Національна музична академія України ім. П. Чайковського).

До наукових досліджень в області вокального мистецтва залучаються і студенти. З введенням у ВНЗ освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» були внесені зміни у навчальні програми. Для підготовки магістрів з виконавських спеціальностей у ВНЗ мистецтва була введена дисципліна «Основи науково-дослідницької роботи». У Львівській національній музичній академії ім. М. Лисенка пройшла студентська науково-творча конференція зі спеціалізованих проблем вокального мистецтва «Вокальне мистецтво та шляхи його осмислення в роботі молодих дослідників».

Незважаючи на великий обсяг наукової роботи, що проводилась та продовжується, залишаються проблеми, які потребують подальших досліджень. Так існують невирішені питання з методики постановки голосу, що обумовлено особливостями національних шкіл та постійним розвитком теорії і практики вокального виконавства. Наприклад, А. Кулієва вважає, що: «... сьогодні проблема методики виховання співацького голосу, співвідносно з вимогами сучасного оперного мистецтва, залишається відкритою» [11, с. 410]. Деякі загальноприйняті теоретичні положення не мають єдиного погляду на проблему, або спростовуються. А. Даценко, спираючись на власний досвід в роботі над формуванням вокально-технічних навичок, приходять до висновку, що суперечить більшості загальноприйнятих положень вокальної методики: «Сам погляд, що всі органи голосоутворення рівноцінні, є неправильним, адже спостерігаємо недооцінювання гортані з її голосовими зв'язками» [5, с. 46].

Проведене дослідження надає можливість зробити такі висновки. Євроінтеграційні процеси сприяють поширенню географії міжнародної співпраці ВНЗ України. Співробітництво здійснюється в багатьох напрямках та різноманітних формах. Це створення сумісних творчих проєктів, навчання іноземних студентів, проведення майстер-класів, фестивалів, конкурсів, концертів, наукових конференцій. Професійна підготовка академічних співаків відбувається в умовах відкритості до засвоєння найкращого з європейського досвіду на основі досягнень вітчизняної освітньої системи і збереження національних традицій. Процес навчання постійно вдосконалюється з метою підвищення його ефективності, відбувається пошук нових підходів та технологій. Викладачами пропонуються комплекси методів, спрямованих на виховання артиста-особистості. Значна увага приділяється стилістиці виконання, психологічній підготовці студентів до виступів на сцені та до самостійної роботи, підвищенню культурного рівня та вихованню соціокультурної толерантності. Організація навчального процесу спрямовується на підготовку конкурентоспроможного співака з врахуванням сучасних потреб ринкової системи.

Багатоаспектність досліджуваної проблеми та постійна динаміка розглянутих процесів дають підстави у необхідності їх подальшого вивчення.

1. Антонюк В. Навчання іноземців сольного співу як діалог культур. / Валентина Антонюк // Українське музикознавство (науково-методичний збірник). – Вип. 36. – К. : НМАУ, 2010. – С. 283–290.
2. Антонюк В. Як ми говоримо (проблеми мовної культури вокаліста) / В. Антонюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 14. кн. 6. К., 2000. – С. 166–173.

3. Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки. Конкурси та фестивалі. ІХ Всеукраїнський конкурс ім. Б. Гмирі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dk.dp.ua/contest.html>
4. Гребенюк Н. До проблеми формування виконавської творчості у співаків / Н. Гребенюк // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Музичне виконавство. – Вип. 18, кн. 7. – К., 2001. – С. 217–231.
5. Даценко А. С. Проблеми роботи голосоутворювальних органів у процесі навчання співу / А. С. Даценко // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – № 15 (226), Ч. I : Педагогічні науки. Луганськ, – 2011. – С. 31–38.
6. Довгань Л. М. Навчання і виховання оперних артистів-вокалістів у Одеській державній музичній академії ім. А. В. Нежданової (історія кафедри оперної підготовки і оперної студії) / Людмила Довгань. – Одеса : «Апрель», 2008. – 256 с.
7. Жишкович М. Особливості формування педагогічних навичок у студента-вокаліста / Мирослава Жишкович // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 74 : Естетика і практика мистецької освіти. – К., Львів : ТзОВ фірма «ОЛІР» видавництво «Сполом», 2008. – С. 152–161.
8. Історія вокального виконавства. Робоча програма для студентів спеціальності 6.0202.05 – «Музичне мистецтво», спеціалізації спів / [автор-упорядник Антонюк Валентина Геніївна, кафедра сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – К., 2005. – 28 с.
9. Кравченко Н. Воспитание навыков пения в ренессансном стиле / Наталия Кравченко // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 41, кн. 2 : Старовинна музика: сучасний погляд. – К., 2006. – С. 26–33.
10. Кияновська Л. Новий погляд на вокальне мистецтво / Л. Кияновська // Солоспів. Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.conservatory.lviv.ua/uploads/media/Solospiv_02-2011.pdf
11. Кулієва А. Інформаційний підхід до процесу голосоутворення: до проблеми сучасного оперного виконавства / А. Кулієва // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник Одеської державної музичної академії ім. А. В. Нежданової. – Вип. 6, кн. 2. – Одеса : «Друкарський дім», 2005. – С. 409–416.
12. Кулієва А. Я. Одесская вокальная школа в её связи с итальянской и немецкой певческими традициями / А. Я. Кулієва // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник Одеської державної музичної академії ім. А. В. Нежданової. – Вип. 1. – Одеса : «Астропринт», 2000. – С. 357–364.
13. Лисовенко Е. Из беседы с Майклом Беллом и Карен Радклифф (Великобритания). Мастер-класс в рамках фестиваля «Харьковские ассамблеи – 2012» [Електронний ресурс] / Елена Лисовенко // Domipanta. Часопис Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського. Кафедра сольного співу. – 2013. Вип. № 6 (25). – С. 5. – Режим доступу : http://www.dum.kharkov.ua/doc/gazeta25_voc/pdf
14. Ляшенко Ю. В. Методичні підходи до формування ансамблевого виконавства професійних співаків / Ю. В. Ляшенко // Музичне мистецтво. Збірка наукових статей Донецької державної музичної академії ім. С. Прокоф'єва. – Вип. 8. – Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – С. 207–216.
15. Луганская государственная академия культуры и искусств. Наши международные партнёры. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lgiki.com.ua/nashi-mezdunarodnye-partnyory>
16. Музичний подарунок з Батьківщини Бельканто. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Новини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.knmau.com.ua/index.php>
17. Осипова В. А. О методологических принципах немецких и английских вокальных педагогов в практике певцов Одесской консерватории / В. А. Осипова // Музичне мистецтво і культура : науковий вісник Одеської державної музичної академії ім. А. В. Нежданової. – Вип. 4, кн.1. – Одеса : «Друк», 2003. – С. 183–189.
18. Рожок В. І. Реформування музичної освіти в контексті Болонського процесу (порівнювальний аналіз) / Рожок В. І. // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. – № 2 (3). – К., 2009. – С. 11–18.
19. Сіренко Т. М. Деякі методи вокального навчання в класі сольного співу / Т. М. Сіренко // Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. – № 15 (226), Ч. I : Педагогічні науки. Луганськ, – 2011. – С. 115–119.
20. Федорова А. Солов'їний ярмарок талантів / Аліна Федорова [Електронний ресурс] // Brevis. Информационный вестник Донецкой государственной музыкальной академии имени С. С. Прокофьева. – 2013. – № 5. – С. 2. – Режим доступу : <http://www.donmusacademi-prokofiev.org.ua/Газета/2013%20№5.pdf>

В статтє сделана попытка анализа влияния евроинтеграционных процессов на профессиональную подготовку академических певцов. Исследуются связанные с этим направления и формы работы высших учебных заведений искусства Украины. Обозначено новые подходы и технологии обучения. Рассматриваются аспекты работы преподавателей, направленные на профессиональную подготовку певцов в контексте решения задач Болонской декларации.

Ключевые слова: *Болонский процесс, академический певец, евроинтеграция, высшие учебные заведения искусства, профессиональная подготовка.*

There was the attempt of the analysis the influence peculiarities of modern eurointegration process for the professional training classical singers. The trends and work's forms of higher art educational

establishments of Ukraine are investigated. The new ways and technologies of studying have been determined. We distinguish the many-sided teachers' work which is referred to the professional singers' preparation in the context of solving Bologna Declaration's tasks.

Key words: *Bologna process, classical singer, eurointegration, higher art educational establishments, professional preparation.*

УДК 782.6 : 782.8 : 784.94

Ольга Оганезова-Григоренко

МОВЛЕННЄВИЙ АСПЕКТ ЯК МЕТОД ВОКАЛІЗАЦІЇ АРТИСТА МЮЗИКЛУ

У статті проаналізовано та доведено раціональність використання мовленнєвого аспекту як одного з технологічних методів вокалізації, притаманного саме артистам мюзиклу та визначено його значення для професійної реалізації у специфічному триєдиному за своєю природою жанрі.

Ключові слова : *артист мюзиклу, мовний аспект вокалізації, червне дихання, дикція, висока співацька форма.*

У світовій вокальній педагогічній практиці протягом останніх десятиріч визначаються важливі зміни, що притаманні виконавській техніці, методиці навчання та ін., які багато в чому обумовлені розвитком музичного жанру - мюзиклу. Вочевидь, тільки додаткове опанування технікою співу у мовленнєвій позиції та різноманітними вокальними стилями (*bel canto, legit, belting, rock*) дозволяють вокалісту брати участь у постановках мюзиклу [3, с. 4].

«Музыкальная энциклопедия» визначає сутність жанру таким чином: «Музыкально-сценический жанр, использующий выразительные средства музыки, драматического, хореографического и оперного искусств. Их сочетание и взаимосвязь придают мюзиклу особую динамичность. Характерной чертой многих мюзиклов является решение серьезных драматургических задач несложными для восприятия художественными средствами» [4, с. 46].

Відомий музичний критик та оглядач Н.Сажина [7] визначає, що драматичний актор, який здатен співати та танцювати – це один фахівець, а артист мюзиклу, який повинен існувати всередині вистави, підкорюючись музичному ритму, та підкорюючи йому усі засоби комунікації жанру – це зовсім інший фахівець. Влучно відносно професійних вимог до артистів мюзиклу висловився відомий іноземний актор, який успішно працював в цьому жанрі, педагог Дж. Рэбі [11], наголошуючи, що артист мюзиклу повинен «співати всім тілом». Таким чином, мова йде про специфічні вимоги саме до артистів мюзиклу як на рівні здібностей, так і на рівні вже сформованих вмінь професійної якості. Доречно розглядати психофізіологічний апарат актора мюзиклу як самоорганізовану систему, яка складається з багатьох сегментів, що взаємодіють згідно з триєдиною природою жанру.

В статті запропоновано аналіз саме вокального аспекту професійного апарата актора мюзиклу з точки зору використання мовленнєвого методу в процесі співу.

Мета статті – проаналізувати раціональність використання мовленнєвого аспекту як одного з технологічних методів вокалізації, притаманного саме артистам мюзиклу .

Об'єкт дослідження – вокальний аспект прояви триєдиної природи актора мюзиклу. Предмет дослідження – спів у мовленнєвій позиції як специфічний засіб вокальної техніки актора мюзиклу.

Методи вокальної педагогіки, розроблені протягом всієї «вокальної» історії людства, відтворюють в собі специфіку співацької діяльності. Серед відомих та широко вживаних методик навчання співу – концентричний, фонетичний, метод показу та наслідування, уявного співу, порівняльного аналізу [3, с. 27].

Більшість розроблених у ХХ сторіччі методик щодо формування вокальних навичок у співаків враховують методи активного навчання. У сучасних методиках виховання вокалістів особливе значення надається виробленню вокальних вмінь – як сукупності практичних дій, синтезу вокального (дихання, звуковідтворення, звуковедення) художнього, образного (зв'язок співу з естетичними зображенням глядача) та національного (традиції співу в системі життєвих цінностей) компонентів.